

Při zatýkání chtěl zlikvidovat příslušníky StB granátem

30.7.2026 - Petr Mallota | Ústav pro studium totalitních režimů ČR

(30. 7. 2026) - Protikomunistická odbojová organizace Světlana patří k největším skupinám, které vystoupily proti etablovanému se totalitnímu režimu. Čítala stovky členů a spolupracovníků zejména na Moravě. Vznikla na podzim 1948 z popudu někdejšího významného partyzánského funkcionáře Josefa Vávry-Staříka, ale jejím faktickým vedoucím byl bývalý partyzán Antonín Slabík.

Světlana se aktivně připravovala na vojenský střet s vládoucí mocí, neboť předpokládala brzké vypuknutí celonárodního povstání. Za tím účelem shromažďovala zbraně a budovala podzemní strukturu. S mimořádným zápalem se ovšem rovněž věnovala kolportaci „protistátních“ letáků, kterých mezi obyvatelstvem rozšířila mnoho tisíc kusů. Jejím členem byl i Antonín Janošík (1926-1950), který při zatýkání chtěl za cenu vlastního života zlikvidovat příslušníky Státní bezpečnosti granátem. Letošního 26. července uplynulo sto let od jeho narození.

Jeden z předních „světlanářů“, který svou statečnost zaplatil životem, se narodil 26. července 1926 v Lidečce (okres Valašské Klobouky) do zemědělské rodiny. Absolvoval obecnou i měšťanskou školu, poté v rodné obci pracoval na hospodářství svých rodičů. Za německé okupace se zapojil do odboje – v březnu 1945 se stal partyzánem, členem 1. partyzánské brigády Jana Žižky. Byl zařazen do oddílu, který měl stanoviště v pasekářské osadě Ploština. Tu nacisté v dubnu 1945 vypálili a její obyvatele povraždili.

„Setkal s některými bývalými partyzány, kteří byli stejně jako on rozhodnutí proti nedemokratickému režimu v Československu pracovat.“

Po válce na rozdíl od mnoha svých spolubojovníků nepodporoval politiku KSČ, což lze zřejmě připsat i jeho silnému náboženskému cítění. V červenci 1948 dokonce v reakci na únorový komunistický puč odešel do exilu. Pobýval v západní části Německa, kde se setkal s některými bývalými partyzány, kteří byli stejně jako on rozhodnutí proti nedemokratickému režimu v Československu pracovat. V září 1948 se tak tajně vrátil zpět jako jejich kurýr s pokyny pro napojení na vybrané osoby. Jednou z nich byl partyzán Rudolf Lenhard ze Vsetína. Ten se stal posléze vedoucím významné podskupiny Světlany, tzv. Světlany-Makyty. Do ní přijal i Janošíka, jemuž přidělil krycí jméno „Fred“.

Antonín Janošík byl po celou dobu svého působení v komunistickém Československu nucen žít v úkrytu, neboť byl záhy po svém příchodu poznán a udán jedním z místních komunistických funkcionářů. To jeho zapojení do ilegální činnosti značně limitovalo. Navzdory vlastnímu svízelnému postavení nicméně pomáhal ukrývat jiné uprchlíky a ve prospěch odboje vykonával i další aktivity (například přenášel různý ilegální materiál). V únoru 1949 pak převzal od Lenharda úkol vybudovat struktury Světlany na západním Slovensku a rozšířit zde protikomunistické letáky.

„Partyzán Janošík se ani v beznadějné situaci nevzdal, za

cenu vlastního života se je pokusil zlikvidovat ručním granátem.“

Na Slovensko se skutečně vypravil, oslovil zde několik protirežimně smýšlejících osob, nakonec však do Světlany získal pouze jednu, které posléze předal k rozšíření ilegální tiskoviny. Když Státní bezpečnost 10. března 1949 spustila mohutnou zatýkací vlnu, její obětí se staly desítky členů Světlany včetně Janoškových přímých podporovatelů. Kvůli tomu se ocitl v naprosté izolaci. Komunistické tajné policii nicméně unikl dalších 23 dní. Nakonec se ale stal obětí provokace - byl údajnými odbojáři vylákán k odjezdu do bezpečí přistavěným automobilem. Když do něj ale nasedl, vrhla se na něj přesila příslušníků StB. Partyzán Janošík se ani v beznadějné situaci nevzdal, za cenu vlastního života se je pokusil zlikvidovat ručním granátem. Na poslední chvíli mu v tom ale bylo zabráněno.

Statečný příslušník druhého i třetího odboje Antonín Janošík, od jehož narození v těchto dnech uplynulo sto let, skončil na popravišti 24. října 1950 ve věznici Krajského soudu v Uherském Hradišti. Spolu s ním tehdy rukou kata zemřeli i „světlanáři“ Rudolf Lenhard a František Mana.

AUTOR: **PETR MALLOTA**

FOTO: **Archiv bezpečnostních složek a Vojenský historický archiv**

<https://www.ustrcr.cz/pri-zatykani-chtel-zlikvidovat-prislusniky-stb-granatem>